

Следната табличка ни дава представа за разпредѣлението на училищата споредъ броя на отдѣленията, отъ които се състои всѣко едно отъ тѣхъ:

Училища	Съ 1 отдѣление	Съ 2 отдѣления	Съ 2 отдѣления и едно подготвително	Съ 3 отдѣления	Съ 4 отдѣления	Съ 4 отдѣления и едно подготвително	Всичко
---------	----------------	----------------	-------------------------------------	----------------	----------------	-------------------------------------	--------

А б с о л ю т н и ч и с л а

Въ градов.	1	14	1	25	274	4	319
Въ селата	19	91	—	260	3,546	58	3,974
Всичко . .	20	105	1	285	3,820	62	4,293

О т н о с и т е л н и ч и с л а

Въ градов.	0·31	4·39	0·31	7·85	85·89	1·25	100·00
Въ селата	0·48	2·29	—	6·54	89·23	1·46	100·00
Всичко . .	0·46	2·45	0·02	6·64	88·98	1·45	100·00

Отъ тия сведения се вижда, че отъ училищата въ градоветъ, както и отъ училищата въ селата най-много сж тия, които иматъ по четири отдѣления (I—IV включително). Броятъ на такива пълноразвити училища съставля 87·14% отъ училищата въ градоветъ, 90·69% отъ училищата въ селата и 90·43% изобщо. Ако разгледаме тази табличка по околии, ще видимъ, че въ 67 околии 411 народни първоначални училища сж били непълноразвити, т. е. съ едно, две или 3 отдѣления. Това сж повечето новооткрити презъ последнитъ 2—3 години училища и клонове отъ пълноразвити първоначални у-ща. Освенъ това, вследствие общоевропейската война роднитъ деца презъ годинитъ на тая война бѣха ограничено число, затова въ 260 населени мѣста народнитъ първоначални училища сж останали безъ ученици отъ IV отдѣление и 219 — безъ такива отъ III отдѣление.

Съотношението между броя на народнитъ първоначални училища 4,293 къмъ броя на цѣлото население въ Царството 5,483,125 (споредъ преброяването на 31. XII. 1926 год.) е едно училище на 1,277 жители и 919 — спрямо българското население 3,947,657 (споредъ преброяването на 31. XII. 1920 г.), а като вземемъ предвидъ и сжществуващитъ 1,271 частни първоначални училища, които по броя си съставлятъ 22·8% отъ всички първоначални училища, то съотношението между броя на всички първоначални училища къмъ този на цѣлото население ще бже едно училище на 986 жители и 709 — спрямо българското население.

Какъ е застжпено първоначалното образование въ разнитъ окржзи се вижда отъ следната табличка:

Окржзи	Брой на народнитъ първонач. училища	Брой на частнитъ първ. училища	Всичко	Население споредъ преброяването на 31. XII. 1926 год.	Едно нар. първ. училище се пада срѣдъ на жители	Всобщедно първ. училище се пада срѣдъ на жители
Бургазъ . . .	435	95	530	484,028	1,113	913
Варна	176	11	187	230,410	1,309	1,232
Видинъ	205	2	207	278,123	1,357	1,343
Вратца	262	5	267	392,410	1,498	1,470
Кюстендилъ .	276	3	279	243,577	882	873
Мъстанли . . .	59	541	600	183,793	3,115	306
Пашмакли . . .	103	—	103	68,814	668	668
Петричъ . . .	284	4	288	186,167	655	646
Пловдивъ . . .	361	31	392	562,458	1,558	1,435
Плѣвненъ . . .	286	15	301	431,494	1,512	1,434
Русе	174	133	307	341,959	1,965	1,114
София	523	17	540	642,066	1,228	1,189
Ст.-Загора . .	279	35	314	326,503	1,170	1,040
Търново	400	70	470	505,642	1,264	1,076
Хасково	208	37	245	245,432	1,180	1,002
Шуменъ	262	272	534	360,199	1,375	675
Всичко	4,293	1,271	6,564	5,483,125	1,277	985

Естествено, че колкото по-малко жители се падатъ срѣдно на едно училище, толкова по-много училища има спроти населението, следователно, толкова повече е разпространено първоначалното образование изъ населението. Въ окржитъ Петричъ, Пашмакли и Кюстендилъ народното първоначално образование е повече застжпено, отколкото въ окржитъ Мъстанли и Русе. Въ последнитъ живѣятъ по-многочислени маси отъ инородно население, което открива свои частни училища или пъкъ не открива такива. Затова, като се взематъ предвидъ и частнитъ първоначални училища, то изобщо първоначалното образование се явява застжпено най-много въ окржгъ Мъстанли, където едно училище се пада на 306 жители. Въ този окржгъ има открити 541 частни първоначални училища, а само 59 народни. Спроти населението, най-слабо е застжпено първоначалното образование въ Врачански окржгъ, където едно училище се пада на 1,470 жители.

Рѣстъ на народ. първоначални у-ща. За да направимъ изложението си за народнитъ първоначални училища по-пълно, ще проследимъ на кратко развитието имъ отъ година въ година отъ 1895/96 до 1927/28 уч. год. За цельта ще си послужимъ съ даннитъ, които ни дава Главната дирекция на статистиката въ ежегоднитъ си публикации за образованието въ Царство България.

Презъ 1895/96 уч. год. въ България е имало 3,140 народни първоначални училища, отъ които 346 въ градоветъ и 2,794 въ селата. Като съпоставимъ тия числа съ 4,293 — броятъ на народнитъ първоначални училища презъ 1927/28 уч. год., то става явно значителното нарастване на тия училища. Това нарастване не е ставало въ еднакъвъ размѣръ презъ всичкитъ учебни години. Следната табличка ни дава представа за рѣста на народнитъ първоначални училища отъ 1895/96 до 1927/28 уч. год.